

Miután pedig tudom, hogy ezen ügy iránt Nagyméltóságod is közelebről érdeklődik és a szóban forgó viszonyokat közvetlen tapasztalatból ismeri jobban mint bármelyikünk: bátor vagyok ezen kéréssel Nagyméltóságod elé is járulni s annak támogatására /. alatt másolatban csatolni az akkori belügyminister úrhoz intézett fennjelzett jelentésemet.

Fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletem nyilvánítását.

Dicső Szent Márton 1895 Márczius hó 23-án.

Sándor János
főispán.

B

1895 okt. 16

Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkár levele br. Bánffy Dezső miniszterelnökhöz a „Slovenske Noviny” kormánysszubszenciójának biztosítása tárgyában

ME, 1895—IA—35 (3506)

Kedves Barátom!

Közeledvén az idő, amikor határoznod kellend a sajtó segélyezése ügyében, minden hosszas indokolás nélkül két lapra hívom fel becses figyelmedet. Egyik a „Slovenske Noviny”¹ tót, — másik a „Zólyomvármegyei Hírlap”² magyar lap.

A „Slovenske Noviny” egyetlen hazafias és szabadelvű irányban haladó tót lap, mely hetenkint háromszor jelenik meg itt Budapesten Hornyánszky Viktor akadémiai könyvtárnyomdájában. Tíz év óta működik szép eredménnyel, 1300—1500³ példányban küldetik szét, évi ára 6 ft.

Ezen az áron azonban csak úgy lehetett adni, hogy a Ministerelnökség évente 6480 frttal segélyezte és a „Tót Közművelődési Egylet” által fizetett ezer frtnyi bélyegátalány fejében ingyen kapta a szükségelt bélyegértékeket.

Itt sajnálattal kell figyelmeztetőleg kiemelnem, hogy a Te Ministerelnökséged óta nagy zavar állott elő a bélyeg körül, amennyiben a Keresk. Ministerium téves információjá következtében *ministerlanácsi határozattal* a bélyeg kiszolgáltatás beszünttetett, s így a subvenció tót lapok existenciája lehetetlenné tétetett. Ezen segíteni kell; vagy — ha nem sajtóval kívánod ellensúlyozni az ellenséges, a túróczi Narodnie Novinyt — akkor már most kellene kimondani, hogy 1896-ban nem kell a Slov. Noviny.

E tekintetben az én igénytelen nézetem és javaslatom az, hogy a szép eredménnyel működő, és a felvidéki jegyzők és tanítók között kedvezményes áron, sőt orsz. képviselők kívánatára ingyen is elterjesztett „Slovenske Noviny” továbbra is fentartandó még pedig Budapesten. Semmi esetre sem sülyeszthető le vidéki lappá, ahol megbuknék.

*A bélyegmentesség, kellő ellenőrzés mellett, megadandó föltétlenül. A tót egylet fizesse továbbra is az ezer frtnyi bélyegátalányt.*⁴

Az a körülmény, hogy évről-évre több bélyegre van szükség nem veszélyes jel; sőt határozottan kedvező körülmény, — mert csak azt a tényt jelzi, hogy a hazafias irányú tót lapok (t. i. Szlov. N. és „Vlast’ a Svet” néplap) örvedetesen terjednek és fokozatosan, minden zaj nélkül, kiszorítják a túróczi pansláv lapokat! Az eredménnyel valóban meg lehetünk elégedve, mert a Sl. N. 1300—1500 példányban,⁵ — a Vlast’ a Svet (gazd. néplap) pedig 14.000 példányban jár.⁶

¹ Piros ceruzával aláhúzva.

² Ua.

³ Ua.

⁴ Kék ceruzával aláhúzva.

⁵ Ua.

⁶ Ua.

A politikai Szlov. N.-re nézve még egyet óhajtok becses figyelmedbe ajánlani.

Ugyanis, ha a magas kormány súlyt helyez arra, hogy a Monarchiában és az azonkívül létező szlávok állandóan helyesen legyen tájékozva hazai viszonyainkról, — ha azt akarja, hogy ne a túróczy pansláv „Národnie Noviny” magyarfaló cikkei, hanem a mi elveinket hirdető „Slovenske Noviny” legyen a külföldi szlávok értesítője: akkor ezt a lapot érdemes volna *hетенkint hatszor megjelenő lappá tenni*. Ma csak napilapnak van kellő tekintélye, ha jól van szerkesztve.

Ha ezt elvileg helyesled, akkor az ügynek anyagi oldalát is fel kell tárnom. Ez pedig a következő: a ma élvezett 6480 frtnyi segélyt 5520 frttal kellene felemelni 12.000 frtra, s ezzel megvan az egész, — természetesen bélyegmentességgel.

A másik t. i. a „Zólyomvármegyei Hírlap” (előfizetési felhívását tisztelettel mellékelve) szintén tíz éve szolgálja a magyarság ügyét, nehéz körülmények között. Nagyon kérek, édes barátom, — hacsak lehet — legalább 400 frtnyi évi segélylyel légy kegyes életre ébreszteni a haldoklót.

Ezeknek előadása és kérése mellett kiváló tisztelettel vagyok

őszinte híved

Zsilinszky M.

47.

1895 márc. 31

A szerb ifjúság felhívása Miletic Szvetozár¹ 70. születésnapjának megünneplésére²

Z., 1895, 51. sz.

Szerb nemzet! A szerb ifjúság legszentebb kötelességének tartja, hogy az egész szerb nemzetet felhívja a nemzeti jogok harcosa és nemzeti vértanúja Miletic Szvetozár dr. 70. évfordulójának megünneplésére. 1896. február 10-én lesz hetven éve, hogy megpillantotta a világot ez az ember, aki mindenét feláldozta nemzetéért. Ezt a napot úgy kell megünneplnünk, amint az Miletic nagy nevéhez és nemzeti öntudatunkhoz méltó. Az idő az ünnepnapig viszonylag rövid, és a szerb ifjúság úgy véli, hogy minél előbb kell hozzáfogni az ünnepség előkészítéséhez; ezért egyhangúlag a következő javaslatot terjeszti a szerb nemzet elé:

1. 1896. február 10-ét minden, a szerb nép lakta területen ünnepélyesen kell megülni.
2. Ennek a napnak megünneplésére központi bizottságot kell választani, amelyen minden vidék képviselve legyen, a vidékek összes pártjai és az egész ifjúság.
3. A bizottság feladata gondoskodni arról, hogy ezt a napot minél fényesebben megünnepeljék.
4. A bizottság szerkesztő bizottságot választ Miletic művei kritikai kiadása céljából, ebben a bizottságban az egyes vidékek képviselve lesznek, épp úgy az összes pártok és az egész ifjúság.
5. A bizottság az egész szerbség köréből albizottságokat választ, amelyek Miletic Szvetozár kötelezettségeinek kifizetésére hozzájárulásokat gyűjtenek, amely tartozások betegsége és a mi közönyünk következtében keletkeztek, továbbá pedig művei kiadására oly módon, hogy ezek a művek hozzáférhetőek legyenek a nemzet számára.

¹ Miletic Szvetozár 1882-ben bekövetkezett idegösszeomlása (l. Iratok I. 663. l.) után teljes visszavonultságban élt Újvidéken. Létalapját a Zastava szerkesztő bizottsága által biztosított szerény támogatás jelentette. Miletic anyagi nehézségeit a kormányhoz közelálló Stráza szerkesztői reklámcélokra akarták felhasználni, bejelentve, hogy a lap teljes jövedelmét a volt szerb népezér támogatására fordítják. Miletic családja visszautasította a kérést és nyilvánvaló célzatú vállalkozást (l. 20. A irat). A bejelentett ünnepségeket 1896-ban valóban megtartották. Miletic 1901-ben halt meg, haláláról pártkülönbségre való tekintet nélkül nemzeti gyász jelleggel emlékezett meg a korabeli szerb nemzetiségi sajtó és közvélemény.

² A közlemény eredeti címe: *Omladina — Mileticu!* — Az ifjúság — Mileticéért!